

สรุปคำบรรยายโครงการอบรมเชิงวิชาการ เรื่อง “การฝึกอบรมวิชาครู รุ่นที่ 5 (1/2562)”

หัวข้อ “การออกแบบการจัดการเรียนรู้และการเขียนแผนการจัดการเรียนรู้”

โดย ผศ.ดร.วิชัย เสวกงาม

เมื่อวันที่ 6 ธันวาคม 2562

ณ ห้องบรรยาย 3 อาคารอำนวยการ ชั้น 3

การออกแบบการเรียนรู้การสอน (Instructional Design)

การวางแผนจัดประสบการณ์การเรียนรู้ตามหลัก WHERETO

W – จะหาวิธีใดบ้างเพื่อช่วยให้ผู้เรียนรู้ว่ากำลังเรียนรู้ไปในทิศทางใด (where) และทำไม (why) จึงต้องเรียนรู้ในเรื่องนั้นๆ

H – จะกระตุ้นและดึงดูดความสนใจของผู้เรียน (hook) ตลอดหน่วยการเรียนรู้ได้อย่างไร

E – จะทำอะไรให้ผู้เรียนจึงมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ (engage) เพื่อตอบคำถามสำคัญในการเรียนรู้

R – จะจัดเวลาให้ผู้เรียนสะท้อนความคิด(reflect) เกี่ยวกับการเรียนรู้ ให้โอกาสปรับปรุงงาน (revise) และขัดเกลา (refine) งานของตนอย่างไร

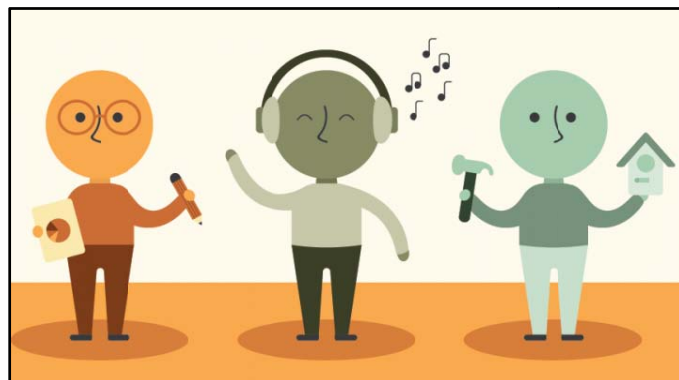
E – จะช่วยให้ผู้เรียนได้แสดง (exhibit) ให้เห็นถึงความเข้าใจที่เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ได้อย่างไร และผู้เรียนจะได้รับข้อมูลป้อนกลับจากการประเมินตนเอง (self) และจากเพื่อนได้อย่างไร

T – จะออกแบบ (tailor) การเรียนรู้อย่างไรจึงสนองความต้องการที่หลากหลายของผู้เรียน

O – จะช่วยให้ผู้เรียนได้เรียบเรียง/จัดระบบ (organize) สิ่งที่ตนเรียนรู้ได้อย่างไรจึงจะช่วยให้บรรลุความเข้าใจที่ลุ่มลึกนั้น

LEARNING STYLE

Learning Style คือ รูปแบบการเรียนรู้หรือลีลาการเรียนรู้ของผู้เรียน ที่ผู้เรียนแต่ละคนชอบและปฏิบัติเป็นประจำ ในอันที่จะทำให้เกิดการเรียนรู้หรือการรับรู้ได้ดีที่สุดสำหรับตนเอง ซึ่งผู้เรียนสามารถรับข้อมูลผ่านประสาทสัมผัสการรับรู้ 3 ทาง คือ ทางสายตา หรือ Visual Learner ทางการฟัง/ได้ยิน หรือ Auditory Learner และทางร่างกายและความรู้สึก หรือ Kinesthetic Learner

แบบที่ 1

ผู้เรียนที่เรียนรู้ได้ดีผ่านประสาทตา หรือ Visual Learner ผู้เรียนจะชอบเรียนรู้ จากการได้ดู มองเห็นกริยาท่าทางของผู้สอนหรือสื่อต่างๆ เช่น การอ่าน การดูภาพ เป็นต้น โดยกลุ่มผู้เรียนที่เรียนรู้ได้ดีผ่านประสาทตา จะมีคุณลักษณะดังนี้ เรียนรู้ได้ดี ถ้าใช้สื่อประเภท รูปภาพ แผนภาพ แผนภูมิ แผนที่ แผนที่ แผนผังต่างๆ ภาพวาด การ์ตูน มีการใช้ปากกาเน้นข้อความ ชีตเส้น หรือทำสีสันทัดให้ข้อความที่สำคัญๆ ดูโดดเด่นทำให้จำได้ง่าย

แบบที่ 2

ผู้เรียนที่เรียนรู้ได้ดีผ่านประสาทหู หรือ Auditory Learner ผู้เรียนกลุ่มนี้ชอบที่จะเรียนรู้จากการ ได้ฟัง ได้ยิน เช่น การอภิปราย พูดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือการฟังผ่านสื่อต่างๆ เป็นต้น โดยกลุ่มผู้เรียนที่เรียนรู้ได้ดีผ่านประสาทหู จะมีคุณลักษณะดังนี้ ข้อแรกคือ ชอบการเข้ากลุ่มเพื่อร่วมอภิปราย สนทนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็นในกลุ่มบ่อยๆ เขียนคำกล่าวรายงานและรายงานหน้าชั้นบ่อยๆ ใช้เครื่องบันทึกเสียง การบรรยายดีกว่าการจดโน้ตย่อ เวลาอ่านหนังสือมักอ่านออกเสียงเพื่อช่วยในการจำได้มากขึ้น หาเทคนิคช่วยจำมากๆ เช่น เขียนคำย่อ หรือวิธีอื่นๆ ที่คิดว่าจะทำให้จำเรื่องนั้นๆ ได้มากขึ้น

แบบที่ 3

ผู้เรียนที่เรียนรู้ได้ดีผ่านประสาทเกี่ยวกับการสัมผัส หรือ Kinesthetic Learner ผู้เรียนกลุ่มนี้ ชอบเรียนรู้จากการเคลื่อนไหวของไหวของร่างกาย เช่นการสัมผัส การทดลอง การลงมือทำ การเขียน แสดงบทบาทสมมติ เป็นต้น โดยกลุ่มผู้เรียนที่จะเรียนรู้ได้ดีผ่านประสาทเกี่ยวกับการสัมผัส จะต้องมีความสนใจหรือมีคุณลักษณะดังนี้ คุณลักษณะแรก คือ หยุกพัก เปลี่ยนอิริยาบถบ่อยๆ เวลาเรียนหรือทำงาน ทำงานอื่นๆ หรือเคลื่อนไหวร่างกายไปพร้อมกับการเรียน เช่น การอ่านหนังสือขณะที่ขี้อกรยานบริหารร่างกาย พยายามอ่านหนังสือหรือทำงานในสถานที่เดิม หรือเป็นประจำ จะได้มีสมาธิมากขึ้น อาจจะเคี้ยวหมากฝรั่งไปด้วยขณะทำงานหรืออ่านหนังสือ ใช้ปากกาเน้นข้อความขีดเขียนทับข้อความที่สำคัญขณะอ่านหนังสือ เปิดเพลงเบาๆ ขณะอ่านหนังสือ อ่านหนังสือแบบคร่าวๆ หรือ Skim ก่อนเพื่อทราบแนวคิดของเรื่องก่อนจะลงมืออ่านในรายละเอียด ฝึกปฏิบัติงานที่ต้องทำตามคำสั่งอย่างมีขั้นตอน เช่นงานประดิษฐ์ งานช่าง และสุดท้าย คือ ชอบเล่นเกมที่มีสาระและความบันเทิง จะช่วยไม่ให้เบื่อหน่ายและสามารถจดจำได้ดี

รูปแบบการเรียนรู้ของผู้เรียน พบว่า การจัดรูปแบบการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนแต่ละคน อาจไม่ได้สะท้อนถึงความต้องการ หรือแสดงให้เห็นว่ารูปแบบการเรียนรู้ที่ดีที่สุดสำหรับผู้เรียนแต่ละคน แต่กับพบว่าการจัดรูปแบบการเรียนรู้แบบผสมผสาน หรือการฝึกให้ผู้เรียน เรียนรู้ทุกรูปแบบจะช่วยให้การเรียนรู้ของผู้เรียนประสบความสำเร็จ **เพราะฉะนั้น** การจัดการเรียนการสอนของผู้สอน ผู้สอนควรมีการจัดการเรียนการสอนให้มีความยืดหยุ่น ผสมผสาน เพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนรูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย และได้เรียนรู้ในแบบที่ตนถนัด เพื่อการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์การสอน (ที่มา: <https://iill.me/post@รูปแบบการเรียนรู้-Learning-Style>)

การเลือกกิจกรรมการเรียนการสอน

สิ่งที่ควรนำมาพิจารณาประกอบการตัดสินใจเลือกกิจกรรมการเรียนการสอน

1. วัตถุประสงค์รายวิชา

- What do I want students to know (Knowledge)?
- What do I want students to be able to do (skills)?
- What do I want students to feel (attitudes)?

2. ลักษณะส่วนบุคคลของผู้สอน

- Personality characteristics.
- Levels of control.
- Preference of Teaching Methods.

3. ระดับความเสี่ยงของกิจกรรม

The fear of failure → Shorter activities have less risk

4. การรับรู้บทบาท

Role in the classroom

Instructors assume that there is no time left for active learning activities to teach in the classroom or to learn outside of the classroom

5. ประสบการณ์ของผู้เรียน

Levels of student experience

Inexperienced ————— Experienced

การออกแบบการเรียนการสอน (Instructional Design)

ขั้นตอนการออกแบบการเรียนการสอน

1. การกำหนดเนื้อหาสาระและมโนทัศน์และการกำหนดวัตถุประสงค์

- การวิเคราะห์สาระ ผลการเรียนรู้
- การวิเคราะห์มโนทัศน์
 - มโนทัศน์หลัก
 - มโนทัศน์ย่อย
- การเชื่อมโยงมโนทัศน์

- การวิเคราะห์ทักษะและกระบวนการ
- การวิเคราะห์คุณลักษณะอันพึงประสงค์
- การกำหนดวัตถุประสงค์ให้ครอบคลุม 3 ด้าน คือ
 - ด้านความรู้
 - ด้านทักษะและกระบวนการ
 - ด้านคุณลักษณะ

2. การกำหนดการวัดและการประเมินผล การกำหนดวัตถุประสงค์ให้กำหนดวิธีการ เครื่องมือ และเกณฑ์ภาระงาน ชิ้นงาน แบ่งออกตามวัตถุประสงค์ได้ 3 ด้าน คือ

- การวัดและการประเมินผลด้านความรู้
- การวัดและการประเมินผลด้านทักษะและกระบวนการ
- การวัดและการประเมินผลด้านคุณลักษณะ

3. การกำหนดแนวทาง/ยุทธศาสตร์การเรียนการสอน

4. การกำหนดกิจกรรมการเรียนการสอน

5. การเขียนแผนการจัดการเรียนรู้

6. การนำกระบวนการเรียนการสอนที่ออกแบบไปใช้

7. การประเมินผลกระบวนการเรียนการสอน

การออกแบบการเรียนการสอนตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา (TQF)

TQF คือ กรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ (Thai Qualifications Framework for Higher Education, TQF:HEd) เป็นกรอบที่แสดงระบบคุณวุฒิการศึกษาระดับอุดมศึกษาของประเทศ ซึ่งประกอบด้วย ระดับคุณวุฒิ ความเชื่อมโยงต่อเนื่องจากคุณวุฒิระดับหนึ่งไปสู่ระดับที่สูงขึ้น การแบ่งสายวิชา มาตรฐานผลการเรียนรู้ของแต่ละระดับคุณวุฒิซึ่งเพิ่มสูงขึ้นตามระดับของคุณวุฒิ ปริมาณการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับเวลาที่ต้องใช้ ลักษณะของ หลักสูตรในแต่ละระดับคุณวุฒิ การเปิดโอกาสในเทียบโอนผลการเรียนรู้จากประสบการณ์ ซึ่งเป็นการส่งเสริม การเรียนรู้ตลอดชีวิต รวมทั้งระบบและกลไกที่ให้ความมั่นใจใน ประสิทธิภาพการดำเนินงานตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติของสถาบันอุดมศึกษาว่า สามารถผลิตบัณฑิตให้บรรลุคุณภาพตามมาตรฐานผลการเรียนรู้

หลักการสำคัญของ TQF

1. เป็นเครื่องมือในการนำแนวนโยบายการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการวัดการศึกษาตามที่กำหนดใน พ.ร.บ.การศึกษาแห่งชาติ ในส่วนที่เกี่ยวกับมาตรฐานการอุดมศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษา สู่การปฏิบัติในสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม
2. มุ่งเน้นที่ Learning Outcomes ซึ่งเป็นมาตรฐานขั้นต่ำเชิงคุณภาพเพื่อประกันคุณภาพบัณฑิต
3. มุ่งประมวลกฎเกณฑ์และประกาศต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับเรื่องหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน เข้าไว้ด้วยกันและเชื่อมโยงให้เป็นเรื่องเดียวกัน
4. เป็นเครื่องมือการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพในการสร้างความเข้าใจและความมั่นใจในกลุ่มผู้ที่เกี่ยวข้อง/มีส่วนได้ส่วนเสีย เช่น นักศึกษา ผู้ปกครอง ผู้ประกอบการ ชุมชน สังคมและสถาบันอื่นๆ ทั้งในและต่างประเทศเกี่ยวกับคุณลักษณะของบัณฑิตที่คาดว่าจะพึงมี
5. มุ่งให้คุณวุฒิหรือปริญญาของสถาบันใดๆ ของประเทศไทยเป็นที่ยอมรับและเทียบเคียงกันได้ ในสถาบันอุดมศึกษาที่ดีทั้งในและต่างประเทศ โดยเปิดโอกาสให้สถาบันอุดมศึกษาสามารถจัดหลักสูตร ตลอดจนกระบวนการเรียนการสอนได้อย่างหลากหลายโดยมั่นใจถึงคุณภาพของบัณฑิตซึ่งจะมีมาตรฐานผลการเรียนรู้ตามที่มุ่งหวังสามารถประกอบอาชีพได้อย่างมีความสุขและภาคภูมิใจเป็นที่พึงพอใจของนายจ้าง
6. ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต

วัตถุประสงค์ของการดำเนินการ TQF

นอกจากจะให้เป็นไปตามหลักการสำคัญของ TQF ตามที่เสนอข้างต้นแล้ว มีวัตถุประสงค์อื่นที่สำคัญอีก ดังนี้

1. เพื่อเป็นการประกันคุณภาพขั้นต่ำของบัณฑิตในแต่ละสาขา/สาขาวิชา หรือแต่ละคุณวุฒิ
2. เพื่อให้แต่ละสาขา/สาขาวิชามีการกำกับดูแลคุณภาพการผลิตบัณฑิตกันเอง โดยบัณฑิตในสาขาสาขาวิชาเดียวกันของแต่ละสถาบันฯ มีคุณภาพไม่ต่ำกว่าที่กำหนดไว้ในมาตรฐานคุณวุฒิระดับการศึกษาของสาขา/สาขานั้นๆ
3. เพื่อนำไปสู่การลดขั้นตอน/ระเบียบ (deregulations) ในการดำเนินการให้กับสถาบันอุดมศึกษาที่มีความเข้มแข็งและความพร้อมในการจัดการศึกษา (ที่มา:<http://www.elfit.ssru.ac.th/>)

การพัฒนาหลักสูตรตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา (TQF: HEd)

มคอ.3 รายละเอียดของรายวิชา
มคอ.3 รายละเอียดของรายวิชา
มคอ.4 รายละเอียดของประสบการณ์ภาคสนาม
มคอ.5 รายงานผลการดำเนินการของรายวิชา
มคอ.6 รายงานผลการดำเนินการของประสบการณ์ภาคสนาม
มคอ.7 รายงานผลการดำเนินการของหลักสูตร

มคอ.1 มาตรฐานคุณวุฒิระดับปริญญาตรี/บัณฑิตศึกษา สาขาวิชา...

<ul style="list-style-type: none"> ● คุณลักษณะบัณฑิตที่พึงประสงค์ ● มาตรฐานผลการเรียนรู้ ● โครงสร้างหลักสูตร <ul style="list-style-type: none"> ◇ หมวดวิชาศึกษาทั่วไป ◇ หมวดวิชาเฉพาะด้าน ◇ หมวดวิชาเลือกเสรี 	<ul style="list-style-type: none"> ◇ เนื้อหาสาระสำคัญของสาขาวิชา ◇ กลยุทธ์การสอนและการประเมินผลการเรียนรู้
--	--

มคอ.2 รายละเอียดของหลักสูตร

<ul style="list-style-type: none"> ● ปรัชญา ความสำคัญ และวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ● รายวิชา ● คำอธิบายรายวิชา ● องค์ประกอบเกี่ยวกับประสบการณ์ภาคสนาม 	<ul style="list-style-type: none"> ◇ ข้อกำหนดเกี่ยวกับการทำโครงการหรืองานวิจัย (ถ้ามี) ◇ ผลการเรียนรู้ กลยุทธ์การสอนและการประเมินผล ◇ Curriculum Mapping
---	---

